

dat wilde zeggen: niet voordat de oorlog geëindigd was; eerder mocht geen nieuwe 'politieke constructie' opgetrokken worden – dat werd door Homan in zijn tweede, op 25 juli gedateerde brochure die spoedig uitkwam, uitdrukkelijk betoogd.¹

Wij hebben er geen behoefte aan, lang bij het program van de Unie stil te staan: het heeft zeker in de begintijd slechts een beperkte rol gespeeld. Veel belangrijker was het dat alleen al de publikatie van het bericht dat het Driemanschap een nieuwe, zich duidelijk van de NSB distantiërende beweging opgericht had, een ware vloedgolf van sympathie deed ontstaan. 'Geweldig was de belangstelling', schreef Homan later:

'Het viel als een lawine over ons heen, het bedolf onze kantoren letterlijk onder de telegrammen, rapporten, opstellen, gedichten, wat niet al. Het deed lange files van arm en rijk en van jong en oud in onze kamers en vóór onze kamers staan, het was teveel voor ons, wij konden het niet verwerken . . . Er waren adhesiebetuigingen en lidmaatschapsaanmeldingen bij de duizenden per dag, tienduizenden per week.'²

Hadden al die mensen het program gelezen en kritisch verwerkt? Welneen! Het interesseerde hun geen zier. Laat ons een kijkje nemen in het eerste hoofdkantoor van de Unie op de dag na het bericht van de oprichting; een van de helpers van het eerste uur, druk bezig met het uitreiken van lijsten waarop men zijn handtekening plaatsen kon, vertelt:

'Tegen het koffieuurtje loopt het storm . . . Het krioelt om me heen van de mensen. 'Meneer, ik ben zo blij dat het er door is', zegt me een dame die me vertelt dat ze een groentenwinkel heeft. Ze zal zo'n lijst bij haar in de winkel leggen. Er komt een melkboer die tegen al zijn klanten zal zeggen dat de Nederlandse Unie alleen de oplossing kan brengen. 'Ik zal ze allemaal hierheen brengen', zegt hij met overtuiging . . . 'Meneer, ik kom toevallig uit Limburg hier. Mag ik van u een bende van die lijsten meenemen?' 'Ga uw gang, meneer.' 'Meneer, ik ben nog nooit bij een politieke partij geweest', zegt iemand, 'maar nu heb ik een plicht. Ik ga naar al mijn kennissen. Ik zal het op straat openlijk tegen iedereen zeggen: het is een heilige plicht hier te komen.' . . . In het schaftuur komen de eerste arbeiders: 'Meneer, is de Nederlandse Unie iets voor de arbeiders?' Voor de arbeiders heb ik een woord op mijn lippen: 'Arbeidsgemeenschap. Ieder van jullie is even onmisbaar als de drie mannen die de leiding namen . . .' Weer komen de mensen van bureaus en kantoren. Ze nemen lijsten mee voor al het personeel en na vijf uur brengen ze die vol terug . . . Iemand brengt me een lijst met honderden namen . . . Het trekt mijn aandacht dat mensen hun handtekening

¹ J. Linthorst Homan: *In vaderlandse zin*, p. 22. ² J. Linthorst Homan: 'Tijds-kentering', p. 110.